

JOHANNES HARTL

német teológus, irodalomtudós, filozófus

A szépség vonzásában. Isten szépségének felfedezése az imádságban és a szentségimádásban

Bevezetés

Az augsburgi Imádság Háza (Gebetshaus) Németországban mára országsszerte ismert jelenséggé vált. Néhány fiatal katolikus laikus kezdeményezése ez, amely az egyre gyorsabban terjedő szekularizáció és az üres templomok korában elképesztő növekedésnek indult. A „MEHR” ökumenikus imakonferencia 2008-ban 100 résztvevővel indult, és 2020-ra elérte a 12 000 főt, akiknek az átlagéletkora 37 év. Az augsburgi Imádság Háza 2020-ban a koronavírus miatti zárlat idején országos online imakezdeményezést indított, amelynek mintegy egymillió résztvevője volt, és amelyről a fősodratú média bőséges tudósítást közölt. YouTube-videóik többmilliós nézettséget érnek el. Mi a titka ezeknek a meglehetősen meglepő számadatoknak?

A jelenség néhány jellemzője szembetűnően eltér attól, ahova általában a németországi katolikus egyház a II. Vatikáni Zsinat utáni korszakban a hangsúlyt helyezi. Talán épp ennek tudható be az említett vonzerő.

1. Isten a középpontban, a téves hangsúlyok miatti eretnekségtől mentesen.

2. Első az elragadtatás, nem az erkölcsi tanítás.

3. Személyes spiritualitás, nem pedig rítusok.

4. Szép kifejeződés, a nagylelkűségtől nem visszariadva.

5. Modern formák, nem hagyománykövetés.

6. Személyes, nem formális.

7. Minőségre való törekvés, nem a középszerűség zsarnoksága.

1. Isten a középpontban

Hitünk középpontjában áll a kérdés, hogy ki az Isten, és hogyan ismerhetjük meg őt. Pontosan ez az oka az egész üdvösségtörténetnek, különösen a megtestesülésnek. Jézus testet öltött, hogy megmutassa az Atyát: *„Atyám, azt akarom, hogy akiket nekem adtál, ott legyenek velem, ahol vagyok, s lássák dicsőségemet, amelyben részesítettél, mivel már a világ teremtése előtt szeretted.”*¹

Az Istenről szereshető tudás vonzó az emberek számára, mert van bennünk egy belső éhség a megismerésére. Az „Isten” nem ritka kifejezés a mindennapi nyelvben sem. Még egy olyan szekuláris országban is, mint Németország, bestseller státuszt érnek el az Isten létezéséről vagy nemlétezéséről szóló könyvek. Ha azt akarjuk, hogy az emberek imádják, akkor világossá kell tennünk, hogy kinek az imadására hívjuk meg őket. Az imadás szerves következménye egy olyan lelkiségnek, amely szerint Isten a legfontosabb téma. Lehet, hogy közhelyesnek hangzik, de a katolikus médiakommunikáció és aktivizmus nagy része inkább más témákra összpontosít, amelyek szintén érvényesek lehetnek, de az „igazságok hierarchiájában” kevésbé fontosak. Beszélhetnénk a „rossz hangsúlyok eretnességéről”, amely a helyes dolgok helytelen arányban történő hangsúlyozása.

2. Első az elragadtatás

Az Imádság Háza által rendezett konferenciák és az itt készített médiatartalmak Jézus szépségére és kiválóságára összpontosítanak. Gyakori, hogy a külső szemlélők elsősorban egyfajta erkölcsi kódexnek látják a kereszténységet, mint a parancsolt dolgok és – főleg! – a tiltások listáját. Ez egy valódi probléma. Jézus nem azért halt meg a kereszten, hogy a bűnök súlya alatt roskadozó emberiség erkölcsi terheit tovább növelje. Ellenkezőleg: az evangélium lényege, hogy személyesen ismerjük meg Jézus Krisztust. *„S az Ige testté lett, és közöttünk élt. Láttuk dicsőségét, az Atya Egyszülöttének dicsőségét, akit kegyelem és igazság tölt be.”*² Mind János, mind Pál teológiája hangsúlyozza, mennyire „elkép-

ráztatta” őket az Isten dicsősége. Ebből a találkozásból fakad minden más.

Az imádságot úgy kell tanítani, mint az elragadtatás, a Jézus Krisztus személye iránti mélyebb szeretet útját. A karmelita lelkiség nagy mesterei arra tanítanak bennünket, hogy ez nem az állandó áldott boldogság és mély érzelmek élményét jelenti. De mindenkor világossá teszik az imaélet végcélját: a boldogító istenlátást, a túlradó örömet az Istennel való találkozásban. Mindezek a témák meglepően ismeretlenek mind a hívő katolikusok, mind a lelki keresők számára.

3. Személyes lelkiség

Sok katolikusnak nincs saját személyes, mindennapi imaélete, még akkor sem, ha vasárnaponként templomba jár. Ugyanakkor rendkívül népszerűek a meditációt tanító és támogató mobilalkalmazások a nem vallásos emberek körében. A spiritualitás iránti éhség hatalmas, de az egyház gyakran nem igazán tanítja meg a hétköznapi embereket arra, hogy hogyan éljenek lelkiéletet a világi mindennapokban. A „*taníts meg minket imádkozni*”³ továbbra is rendkívül aktuális kérés. Azok a konferenciák, médiatartalmak, könyvek lesznek a keresettebbek, amelyek egyszerű és elérhető módon mutatják be, hogy a katolicizmus egy szép, teljes értékű módja a lelki élet megélésének.

4. Szép kifejeződés

Rendkívül vizuális, esztétikai elvű kultúrában élünk. Az emberek esztétikai megítélés alapján választják ki, hogy mit vásárolnak és hová mennek. Ez a tendencia az elmúlt három évtizedben rohamosan erősödött. Katolikus miliőben néha találkozhatunk a „szegénység” egy félrevezető fogalmával. Az egyszerű életmódra való hajlandóság a legmagasabb rendű spirituális értékek egyike, s ezt a legjobban tisztelt szentjeink élete is megmutatta. De ugyanezek a szentek akarták azt is, hogy a templomokat és kolostorokat szépre építsék. Az egyszerű életmód nem jelenti azt, hogy

az esztétika nem fontos. Épp ellenkezőleg: a katolicizmus mindig is hitünk inkarnációs jellegéről tett tanúságot. Isten dicsősége emberi alakban jelent meg. A művészet mindig is az istenimádás fontos hordozója, csatornája volt. A művészet mindig pazarlás: olyasmi, ami nem szükséges. Mindig lesz okunk kritizálni (a betániai – *a ford.*) Máriát, amiért drága olajat pazarolt Jézus lábára, azzal a súlyos ellenérvvel, hogy ugyanezt a pénzt jobb lett volna a szegényekre költeni.⁴ De az igazi szeretet mindig a szép kifejeződést keresi. Ha az imádást akarjuk elterjeszteni: használjuk a legjobb zenét, a legszebb kialakítást, építészetet, médiát stb., amit csak megengedhetünk magunknak, bízva Istenben még a finanszírozás terén is, amennyiben elsőként az ő országát keressük.

5. *Modern formák*

A kifejezés módok és a művészeti stílusok mindig is változtak az idők során. Katolikusként igen nagy becsben tartjuk a liturgikus formákat, amelyeket nem egyszerű megváltoztatni az idő előrehaladtával sem. Ugyanakkor az egyház mindig nyitott volt az új formák és stílusok befogadására, anélkül, hogy a szentségek jellegét is megváltoztatta volna. Az egyházban nincs szent és megváltoztathatatlan zenei stílus. Nem szabad figyelmen kívül hagyni azt a tényt, hogy a mai zenehallgatók által kedvelt zene 99%-a popzene. A modern istentiszteleti zene nemcsak az evangelizáció, hanem a közösségi ima szorgalmazásához és fenntartásához is életképes eszköznek bizonyult. Nem jó, ha csak beszélünk az imádról. Konkrétizálnunk kell, még hozzá olyan módon, hogy a mai emberek számára is könnyen elérhetővé váljon. Nem szabad a hagyomány nevében esztétikai falakat építeni, amelyek szinte lehetetlenné teszik az „átlagember” számára a hozzáférést. Augsburgban már tíz éve fenntartják a hét minden napján, a nap 24 órájában folyamatosan zajló imádságot, a konferenciákat pedig úgy tervezik, hogy több ezer embert vonzzanak be az imádság gyakorlatába – módszerük mindehhez pedig szorosan összefügg azzal az elhatározással, hogy mindent fel kell használni, ami az időtlen tartalomnak kortárs, vonzó csomagolást biztosít.

6. Személyes

Istent minden egyes ember egyénileg érdekli. Az időtlen liturgikus formák mellett, amelyek a gyülekezet egészére és a szentségek „objektív” dimenziójára összpontosítanak, olyan teológiára és módszertanra van szükségünk, amely tiszteletben tartja a személyes döntés és az Istennel való személyes találkozás értékét is. Ez a karizmatikus és hasonló egyházi mozgalmak által kiemelt szempont messze nem csak egy speciális egyházi áramlat kizárólagos jellemzője. Egy olyan szekuláris korban, amelyet a hit „fakultatívvá válása” jellemez – vagyis ahol katolikusnak lenni csak egy a sok lehetőség közül, ahogyan élhetünk –, sokkal inkább az egyén egyéni döntéseire kell összpontosítani. Személyesnek kell lennie annak, ahogyan az imádságról beszélünk: szavahihető, hiteles embereknek kell beszélniük róla és élniük azt. A közösségi média és a YouTube nagyszerű eszköz erre. Konferenciáinkat, találkozóinkat, istentiszteleteinket olyan „arculattal” kell megtervezni, hogy a lehető legkönnyebb legyen a személyes beilleszkedés, a mások által való megismerés és meglátás, az aktív részvétel, még akkor is, ha először vagyunk ott.

7. A kiváló minőségre való törekvés

Isten megérdemli hódolatunk legmagasabb szintű kifejezését. Az, ahogyan hódolatunkat kifejezzük, képet ad a fenségről is, akinek hódolunk. Az Ószövetségben Isten maga diktálja le Mózesnek, hogyan építse fel szentélyét, amelyről szinte zavarba ejtő hosszúságú leírást ad. Nemcsak az a fontos, hogy *imádjuk*, hanem az is sokat elárul, hogy *hogyan* tesszük ezt. Amikor Istennek szervezünk valamit, a lehető legjobb minőségre kell törekednünk. Ehhez állandó elszántságra van szükség, hogy harcoljunk a középszerűség zsarnoksága ellen, amely oly gyakran jellemzi az egyházat. Ha „csak az egyháznak” történik, akkor megelégszünk egy olyan alacsony minőséggel, amelyet az üzleti világban soha nem fogadnánk el. Isten megérdemli a tőlünk telhető legjobbat, és nem szabad, hogy kifogást találjunk, a dolgokat valóban professzionális módon kell végeznünk.

8. Egy utolsó dolog: imádságból született

Ismétlem, ez lehet, hogy közhelynek hangzik, de nem az. Az augsburgi Imádság Háza szíve-lelke nem az, amit az emberek kívülről látnak. Ez egy egyszerű imaterem, ahol az ima több mint 87 600 órája nem állt meg. Csakis az imádságból és a Jézussal való bensőséges kapcsolatból fakad minden gyümölcsöző képesség.⁵

Jegyzetek

1. Jn 17,24.
2. Jn 1,14.
3. Lk 11,1.
4. Vö. Jn 12.
5. Vö. Jn 15.